

“Nähtamatu Paljastamise” töötoad

Informatsiooni rahvahankimine uurimuste läbiviimisel

Rahvahange: juhendaja vihjeleht

Definitsioon

- **Rahvahankimine** on projekti või kindla eesmärgi tarbeks informatsiooni või sisendi omandamine kasutades suure hulga inimeste kas tasuta või rahalist teenust, enamasti interneti kaudu (allikas: <https://www.lexico.com/definition/crowdsourcing>.)
- Rahvahange kasutavad üha rohkem ajakirjanikud ja aktivistid, et viia läbi uurimusi, koguda kriisiinformatsiooni, avaliku aruandluskohutuse parandamiseks ja inimõiguste rikkumiste dokumenteerimiseks.

Võtmesammud ja nõuanded

Alljärgnevalt näed nimekirja võtmeelementidest ja nõuannetest, mida aktivistid ja organisatsioonid peavad enne rahvahanke korraldamist kaaluma.

1. Defineeri eesmärk

- Näiteks, kas sa soovid rääkida lugu, tõsta mõne teema osas teadlikkust, koguda andmeid, et aidata teisi aktiviste või organisatsioone nende töös, kaasata inimesi olulise protsessi või sündmuse ümber või viia läbi uurimust?
- Eesmärk määrab rahvahanke projekti ülejäänud elemendid.

2. Mõtle läbi eetikat ja turvalisust puudutavad asjaolud

- Enne rahvahanke läbiviimist võid tahta kaaluda selliseid aspekte nagu:
 - informatsiooni täpsus, mida sa suudad koguda,
 - panustajate privaatsus ja turvalisus,
 - kogutud andmete omandiküsimus,
 - sinu püüdluste kättesaadavus (sihtauditooriumile).
- Sõltuvalt kontekstist võivad osade nende aspektidega kaasneda ka juriidilised nüansid, seega võib olla tark enne rahvahanke projektiga alustamist konsulteerida juristiga.

3. Defineeri auditoorium, formaat ja kestus

- A) **Kes on rahvahankesse peamised panustajad?**
 - Väljaõppinud aktivistidelt spetsiifilise panustamise palumine võib olla erinev kui tavaliste sotsiaalmeediakasutajate kaasamine.
 - Võid tahta kaaluda ka selliseid demograafilisi iseärasuseid nagu vanus, sugu või panustajate geograafiline asukoht.

- Mõttele läbi, kas vajad andmeid elanikkonna erinevatelt segmentidelt, et saada ette täielikum pilt.
- B) **Mida sooviksid kogutud andmetega teha?**
 - Näiteks kas sa soovid avalikult jagada toorandmeid või kirjutada tulemuste põhjal kokku raport ja levitada seda?
 - Kas on kriitiliselt oluline avaldada tulemused otsekohe?
 - See võib määrata, millises formaadis tahad andmeid koguda.
- C) **Kui palju aega sa vajad?**
 - Rahvahanke kestvus sõltub sellest, kas sa tahad selle siduda mõne konkreetse sündmuse või protsessiga.

4. Parima meetodi tuvastamine

- **"Avatud" üleskutsetes** kutsutakse avalikkust ajakirjanikega avatult ühendust võtma läbi erinevate kanalite (e-post, telefon, SMS, veebiküsitluse tarkvara jne), et panustada hääletamisega, vihjetega, kõnedega või mistahes muu materjaliga, mida nad soovivad uudisteväljaandele / ajakirjanikule edastada. See formaat kätkeb tavaliselt endas avatud andmete kogumist.
- **"Spetsiifilises" üleskutses** sihib ajakirjanik kindlaid gruppe spetsiifilise info jagamise palvega. Sellist informatsiooni edastatakse tavaliselt eelnevalt määratud formaadis, mida kogutakse otsitavasse andmebaasi.
- Mõnikord võib kasutada **segalähenumist**, seda eriti suurtes kollaboratiivsetes projektides või kui andmeid tuleb ristkontrollida erinevate tõendivoogude vahel.

5. Auditooriumi efektiivne kaasamine

- **Kogukonna edukas kaasamine**, kellelt sa soovid andmetega panustamist saada, on pool rahvahankimise õnnestumisest. Kui nad tunnevad end motiveerituna ja nende poole pöörduakse asjakohase informatsiooniga, reageerivad nad sinu üleskutsele palju suurema tõenäosusega.
- Kui mõtled kogukonna kaasamise üle, kaalu ka sotsiaalseid ja poliitilisi tingimusi, milles sa tegutsed, sealhulgas kõiki riske, mis võivad rahvahankesse panustajatele kohalduda.
- Mõttele, kuidas saad panna inimesed huvi tundma ja õhinasse minema võimalusest olla su rahvahanke protsessis osaline.
- Mõnikord võib see tähendada, et rahvahankele peab eelnema **teadlikkuse tõstmise või usalduse tekitamise** töö.

6. Tuvasta õiged tööriistad

- Võib lihtsasti ülemääraselt erutada mõnest kindlast tehnilisest tööriistast, mille abil rahvahange korraldada.
- Oluline on valida õige tööriist, mis sobib kõige paremini kokku just sinu rahvahanke eesmärkide ja vajadustega, mitte proovida kujundada rahvahanget ühe konkreetse tööriista järgi.
- Otsustamisel kaalu:
 - A) **Tehnilist keskkonda** (*high vs low tech*), sealhulgas auditooriumi tehnikaharjumusi.
 - B) Panustajate **turvalisuse** ja **privaatsuse** vajadusi.
 - C) Konkreetsete tööriistade ülesseadmisele minevat **raha, aega ja tehnilisi oskusi**.

7. Andmete verifitseerimise protsessi ülesseadmine

- Rahvahangitud andmete verifitseerimine on ülioluline.
- Mõtle hoolikalt, kui palju verifitseerimist sa tahaksid ja suudaksid läbi viia arvestades kogutavate andmete tüüpi ja formaati.
 - A) Enne verifitseerimisprotsessi loomist otsusta, **kui palju** verifitseerimist on sinu hinnangul “piisav”, et andmed saaks avaldada.
 - B) **Mõnikord ei saa andmeid verifitseerida, aga neid saab kontrollida.** See tähendab, et ehkki andmeid võib olla keeruline tõendada, võid proovida neid ümber lükata, et veenduda, kas need on kasutamist väärt või ei.
 - C) Kui sa ei suuda andmeid verifitseerida, aga tahad neid siiski avaldada (st et sa oled neid *vettinud*), **esita selge lahtiütlus**, märgistades andmed “verifitseerimata” sildiga.

8. Andmete analüüsimine ja kogutud andmete esitlemine

- Mõtle, kuidas sa tulemusi **analüüsid ja esitad**.
- Oluline on rahvahangitud andmed avaldada **ausal ja tõesel viisil**:
 - A) Tulemuste avaldamisel kirjelda nii andmete kogumise meetodeid kui ka seda, kuidas sa järeldusteni jõudsid.
 - B) Too selgelt välja nii oma veebilehel kui ükskõik millises muus materjalis, kas ja millises ulatuses suutsid sa rahvahangitud andmed verifitseerida.
 - C) Ära unusta tunnustamast teisi alati, kui nad seda väärivad.
 - D) Tulemused tuleb esitleda huvitaval ja haaraval moel. Üks võimalus seda teha on mõelda “loole”, mida sa oma andmetega soovid rääkida.

Soovitavad vahendid

töötoa ettevalmistamisel edasiseks lugemiseks

MÄRKUS: neid vahendeid võib töötoa lõpus jagada ka töötoas osalejatega.

Juhised:

- “[Rahvahankimise juhised](#)”, Mimi Onuoha, Jeanne Pinder ja Jan Schaffer, 20. november 2015, The Tow Center for Digital Journalism (Wayback Machine’is arhiveeritud juhised on [siin](#).)
- [Listening Post Collective](#), Internewsi projekt, mis pakub vahendeid, tööriistaid, *peer-to-peer* tuge ja jagatud õppimiskeskonda ajakirjanikele, toimetuste juhtidele ja kogukonnagruppidele, kes soovivad oma kohapealsele uudiste- ja informatsiooniökosüsteemile elu sisse puhuda. Sellega kaasneb ka [Playbook](#) / juhised konkreetsete sammude ja nõuannetega, kuidas kogukondadega side luua (Wayback Machine’is arhiveeritud juhised [siin](#).)

Artiklid:

- “[Crowdsourcing in investigative journalism](#)”, Nils Mulvad, 4. aprill 2011, Global Investigative Journalism Network (GIJN).

- [“How Muckrakers Use Crowdsourcing: Case Studies from ProPublica to The Guardian”](#), Toby McIntosh, 27. november 2017, GIJN.
- [“5 Ways to Crowdfund Easily, Legally & with Quality”](#), Jeremy Caplan, 9. mai 2010, Poynter.org
- [“Should You Crowdfund Your Next Project? Check Out ProPublica’s Checklist”](#), Jess Ramirez, 25. juuni 2019, GIJN.

Rahvahankimist kasutanud kaasused ja projektid:

- [“A Reporter Crowdfunded ER Bills, and Now Doctors Are Listening”](#), Christine Schmidt, 2. september 2019, GIJN.
- [“Backstory: How the ABC's biggest crowdsourced investigation exposed failings in aged care”](#), Jo Puccini, Flip Prior ja Fanou Filali, 27. aprill 2018 / 25. september 2018, ABC News Australia.
- [“Bribery in India: A website for whistleblowers”](#), Mukti Jain Campion, 6. juuni 2011, BBC.
- [“CrowdNewsroom: Using Communities to Assemble Non-Public Data Sets”](#), Joseph Lichterman, 13. mai 2019, GIJN.
- [“How Crisis Mapping Saved Lives in Haiti”](#), Patrick Meier, 2. juuli 2012, National Geographic.
- [“Mapping Handwashing Stations in Indonesia to prevent the spread of COVID”](#), Cecilia Hinga, 9. aprill 2021, Ushahidi.
- [“Mapping the Powerful: Poderopedia Takes Know-How Across Borders”](#), Miguel Paz, 16. mai 2014, GIJN.
- [“Monitoring and Verifying During the Ukrainian Parliamentary Election”](#), Anahi Ayala Iacucci, *Verification Handbook 1: A Definitive Guide To Verifying Digital Content For Emergency Coverage*: <https://verificationhandbook.com/>, European Journalism Centre.
- [“Shadow of a Doubt: Crowdsourcing Time Verification of the MH17 Missile Launch Photo”](#), Aric Toler, 7. august 2015, Bellingcat.
- [“STRIKE TRACKER: Decode how US-led bombing destroyed Raqqa”](#), Syria, aprill 2019, Amnesty International.
- [“Using a Mobile Phone Survey to Investigate South Sudan’s Conflict”](#), Carolyn Thompson, 11. mai 2020, GIJN (saadaval ka [prantsuse keeles](#)).
- [“Wem gehört Hamburg?”](#) (“Kellele kuulub Hamburg?”), 23. november 2018, CORRECTIV (saadaval saksa keeles) – rahvahankeprojekt Hamburgi kinnisvaramanikest (projekt laienes ka teistesse linnadesse).

Andmete rahvahankimise platvormid ja tööriistad:

- [CrowdNewsroom](#) – Saksamaa uuriva ajakirjanduse väljaande CORRECTIV loodud rahvahanke platvorm toimetustele.
- [Fixmystreet.org](#) – vabavaraalne FixMyStreet platvorm laseb panna lihtsalt tööle veebilehe, kus inimesed saavad teada anda tänavaprobleemidest nagu löökaugud ja rikkis valgustus. Sellised teadaanded edastatakse kohalikele võimudele tegelemiseks.
- [FrontlineSMS](#) – odav tarkvara, mida kasutavad erinevad organisatsioonid, et levitada ja koguda informatsiooni SMS-sõnumite abil.
- [Poderopedia](#) (hispaaniakeelne sisu) – kollaboratiivne andmeajakirjanduse platvorm, mis aitab mõista inimeste, ettevõtete ja organisatsioonide vaheliseid seoseid Lad-

ina-Ameerikas. Platvormil on koht ka inimestele, kes soovivad edastada informatsiooni.

- [Securedrop.org](https://securedrop.org) – vabavaraline vilepuhumise süsteem, mille ajakirjandusorganisatsioonid saavad endale üles seada, et allikatel oleks võimalik turvaliselt ja anonüümselt saata dokumente.
- [Ushahidi.com](https://ushahidi.com) – vabavaraline tarkvararakendus ja mittetulunduslik tehnoloogiafirma, millel on töötajad üheksas erinevas riigis ning mille missioon on aidata allasurutud inimestel teha oma hääl kuuldavaks ning valitsejatel kuulata ja vastata neile paremini.

Organisatsioonid, mis töötavad rahvahangitud andmetega:

- [Amnesty International](https://www.amnesty.org) – rahvusvaheline valitsusväline inimõiguste kaitsele pühendunud organisatsioon, mille peakontor asub Ühendkuningriikides. Amnesty International peab "[Amnesty Decoders](https://www.amnesty.org/en/decoders)" platvormi, mida kasutab digitaalsete vabatahtlike ülemaailmne võrgustik, et aidata uurida ja paljastada inimõiguste rikkumisi.
- [Bellingcat](https://www.bellingcat.com) – veebipõhiste kodanikuuurimustele keskendunud organisatsioon, mis kasutab sageli sotsiaalmeediat, et rahvahankida informatsiooni, dokumente ja verifitseerida sündmuseid, mis on nende lugude ja raportite osaks.
- [CORRECTIV](https://www.correctiv.nl) – Saksamaa uuriva ajakirjanduse väljaanne.
- [ProPublica](https://www.propublica.org) – sõltumatu mittetulunduslik uuriva ajakirjanduse väljaanne USAs.
- [The Guardian](https://www.theguardian.com) – Briti ajakirjandusväljaanne, mille omanik on the Guardian Media Group.